

ЛЮДИНА В КОЛОВОРОТІ ІСТОРІЇ

Олена Горобець належить до молодого покоління незалежної України, яке вивчає історію не за підручниками, а пише її на Майданах і радіомайданах, поринаючи у вир подій і стаючи їх камертоном.

Поетична збірка «Сансара» – це спроба художнього осягнення циклічності людського буття, коловороту страждань, смертей-народжень. Це згусток болю, відбиток страху і водночас заклик до вирішального бою за людську гідність. Це славень волі бунтівників, які розхитують галеру часу, кидають виклик інертному сонцю, бо вірять, що сенс їхнього болісного щастя полягає у наближенні омріяних змін: «На нашім віку / вже не буде іншого щастя. / Світ закружляв, світ захитався. / Ми сколихнули...» [с. 4].

Кожен твір збірки – немов гостре скельце, що відбиває грань калейдоскопу світу і почувань ліричної героїні, схожих на потік свідомості. Деякі спресовані до видиху – звільнення від отруйних випарів тління історичної інерції, коли угоди підписуються кров'ю з чортом, коли стрімко розплodжуються ті, кому війна – як для мамці Кураж.

Ідейно-філософська позиція поетеси дає змогу щасливо уникнути моралізації, в осуді засадничих принципів опонентів авторці допомагає легка іронічність і почасти – народний гумор, ба більше – вона стає добровільним речником «покірних, наляканих овець» [с. 57] і візуалізує трагічні наслідки байдужості: «Ми ховались за спину героїв, / а тепер ховаємо їх» [с. 59]. Емоційно-сповідальна тональність оповіді набуває імперативних відтінків:

«Завершені
Війни
Не згадуй все,
Бо навіть Бог тебе не врятує
Від необхідності брати зброю
І власну волю
Відкопувати з-під барикад» [с. 72].

Наративні моделі Гавроша на барикадах потамовуються усвідомленням підступності зради, крахом ілюзій, абсурдністю гри, яким опонує залізна воля. Людина на війні стає іграшкою і блазнем долі. Гуманізм і духовність нівельовано. Межова метаморфоза – між життям і смертю – набуває ознак катастрофізму і лунає вбивчо: «Я не людина, / я зброя» [с. 9].

Розробляючи образи «Богом забутих сиріт», поетеса далека від однолінійності. Вони уподібнюються мореплавцям, котрі Європі відкрили весь світ, водночас ставши причиною втечі політичних царів-щурів, що викликає альянз аварії корабля. Мотив пошуку порятунку («Тоні, ми тонемо, ми тонемо, Тоні...») змінюється захопленням неприборканими, охрещеними весняним громом першовідкривачами, «хто свідомий своєї ролі, / хребтом проколоне вісь історії» [с. 56].

Пошук опертя у розхитаному світі зосереджений передусім на спробах знайти паралелі. Історичні. Міфологічні. Релігійні. Літературні. Паралелі, які

б дали ліричній героїні впевненість, що світ триватиме для наступних народжень. І що всі страждання, втрати, офіра не були марними.

Поезію Олени Горобець можна розглядати як «скельце» для пізнання внутрішнього світу нашого сучасника та істин-застережень, що відкрились у межовому стані суспільства й особи, хоча для сприйняття підтекстових смислів, закодованих в іменах, топонімах і навіть мантрах, читач має бути підготовленим. Зрештою, не доцільно вишукувати прагматичну раціональність в інтелектуальній поезії. Поетичний текст – це передусім сугестивна енергія. Для ліричного осягнення істини притаманна особлива образність мислення, помножена на чуттєвість, завдяки чому текст сприймається не як відбиток матерії, а її живий об'єкт. Читачеві ж відкриється стільки, скільки він готовий сприйняти крізь призму власного досвіду.

Верлібр якнайбільше наближений до живого дихання мови, він дає змогу зауважити авторські акценти, ключі до психологічного стану творення. Окрім традиційних порівнянь, метафор, авторка сміливо експериментує з римованими зчепленнями («Протестами протестовані...»), внутрішньою римою («Збуджений Будда...»), зіставляє полярні у повсякденні об'єкти, неочікувано зближуючи їх (Будда / будяк), змішує мовленнєві стилі та вражає по-чоловічому скупю формою вияву почуттів («Уранові ураження...»).

Туга спіраль історії стискає людину в підступних обіймах. Сансара як коловорот початків і кінців невтомна і невблаганна. Але у збірці Олени Горобець зринають образи тамбурина і тимпана, які нагадують своєю формою ту ж таки сансару, а отже, в руках не лише Бога, а й поета-менестреля стають інструментами впливу на простір Логосу, задають ритм тексту, серцебиттю, долі, врешті-решт. Тому кода «Історія – шльондра сліпа – / поважає лише переможців» [с. 60] лунає оптимістично.

Антоніна ЦАРУК